

Zorbalığa Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zorbalığa Yönelik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33622>

Özet

Zorbalığa Yönelik Tutum Ölçeği (ZTYÖ), Selda Keleş ve Rıza Avcı tarafından 2020 yılında geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, özellikle **ortaokul öğrencilerinin** zorbalık davranışlarına karşı sahip oldukları bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğilimleri ve genel tutum düzeylerini belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye bağlamında okul temelli şiddet ve zorbalığın önleme programlarının planlanması için kritik bir öneme sahiptir.

Ölçeğin geliştirilme süreci, psikometrik açıdan sağlam bir araç ortaya koymayı hedeflemiştir olup, öğrencilerin zorbalığa ne ölçüde kabul ettiğini, tolere ettiğini veya reddettiğini objektif bir şekilde ölçmeye olanak tanır. Elde edilen veriler, eğitimciler ve psikolojik danışmanlar için zorbalıkla mücadele stratejilerini belirlemede temel teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Zorbalık, tutum, ortaokul öğrencileri, ölçek geliştirme, psikometrik özellikler, okul psikolojisi, sosyal kabul.

Yazarlar

Selda KELEŞ, Rıza AVCI

Amaç

Zorbalığa Yönelik Tutum Ölçeği'nin temel amacı, **ortaokul öğrencileri** (5. sınıftan 8. sınıfa kadar) arasında zorbalık davranışlarına karşı geliştirilen eğilimleri ve tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Ölçek, öğrencilerin zorbalık eylemlerini ne kadar onayladığını veya kınadığını, dolayısıyla zorbalık döngüsündeki rollerini (zorba, kurban, seyirci) anlamak için önemli bir gösterge sunar.

Bu araç, okullarda zorbalıkla mücadele programlarının etkinliğini değerlendirmek ve hedef kitleye yönelik spesifik müdahale stratejileri geliştirmek için tasarlanmıştır. Ölçeğin sonuçları, öğrencilerin zorbalık algılarına deiktirmeye yönelik eğitimsel ve psikolojik müdahalelere katkı sağlamaktadır.

Yapı

Ölçek, bireylerin zorbalık eylemlerine ilişkin genel eğilimlerini ölçen tek boyutlu veya çok boyutlu bir yapıya hedeflemektedir. Zorbalığa yönelik tutum, genellikle üç ana bileşen üzerinden kavramsallaştırılır: **Bilişsel Bileşen** (zorbalığın nedenleri ve sonuçları hakkındaki inançlar),

Duyusal Bilen (zorbalık eylemlerine karşı hissedilen duygular, örneğin empati veya kaygı) ve **Davranışsal Etilim Bileni** (zorbalık karşısında nasıl hareket etme isteği).

Keleş ve Avcı (2020) çalışmasında, öğrencilerin zorbalıkla mücadele etme veya normalleştirme dereceleri ölçülerek, zorbalık karşıtı kültürün okul içindeki yayılımı hakkında derinlemesine bilgi sağlanması hedeflenmiştir. Ölçeğin psikolojik yapısı, öğrencilerin sosyal normları ve akran ilişkilerini nasıl yorumladığını yansıtmaktadır.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmasında **yapı geçerli** (Construct Validity) ve **içerik geçerli** (Content Validity) çalışmaları yapıldığı varsayılmaktadır. Yapı geçerli için genellikle Faktör Analizi yöntemleri kullanılır. İçerik geçerli, ölçek maddelerinin, ölçülmek istenen **zorbalık** tutumu yapısını ne kadar temsil ettiğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır.

Orijinal çalışmada (Keleş & Avcı, 2020), ölçeğin teorik yapısını desteklemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanarak ölçeğin boyut yapısını amaca uygunluğu test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin kavramsal olarak ölçmesi gerekeni tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstererek **geçerlik** kanıtlarını sunmuştur.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, ölçüm sonuçlarının zamana ve farklı örneklemelere karşı tutarlılığını ifade eder. Keleş ve Avcı (2020) çalışmasında, iç tutarlılık (Internal Consistency) ölçümü için **Cronbach Alfa katsayısı** hesaplandı ve bu katsayının ölçeğin yüksek düzeyde tutarlı olduğunu gösterdiği varsayılmaktadır.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçekteki maddelerin aynı psikolojik yapıyı ölçmekte birbiriyle uyumlu çalıştığını işaret eder. Ayrıca, ölçeğin zaman içinde tutarlılığını değerlendirmek amacıyla **test-tekrar test güvenirlilik** katsayısı da rapor edilmiş olmasını beklenir. Bu güvenirlilik çalışmaları, ölçeğin pedagojik araştırmalarda ve uygulamalarda kullanılabilirliğini sağlamaktadır.

Faktör Analizi

Zorbalıya Yönelik Tutum Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için Faktör Analizi (Factor Analysis) kullanılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinin ilk aşamalarında, maddelerin alt boyutlara dağılımını incelemek üzere **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** uygulanmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin kaç temel boyuttan oluştuğunu ve her bir boyutun hangi maddelerden oluştuğunu belirlemeye yardımcı olmuştur.

AFA'yı takiben, elde edilen faktör yapısının teorik modele ne kadar uyduğunu test etmek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçlarının, model uyum indeksleri (örneğin CFI, TLI, RMSEA) açısından kabul edilebilir veya iyi değerler vermesi, ölçeğin psikometrik yapısının sağlam olduğunu teyit etmektedir.

Araç

Test Type: Geliştirme Tipi Tutum Ölçeği

Format: Genellikle 5'li Likert Tipi Derecelendirme (Örn: Hiç Katılmıyorum'dan Tamamen Katılmıyorum'a)

Language Available: Türkçe

Population Group: Ortaokul öğrencileri

Age Group: Genellikle 10-14 yaş aralığı

Population Details: Türkiye'deki resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler.

Test Methodology: Bireysel veya grup uygulamasına uygun, öz bildirim (self-report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Geçerlik, güvenirlilik, psikolojik dayanıklılık, okul zorluğu, sosyal etki, tutum ölçümü.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: selyavas.pdr@hotmail.com (Sorumlu Yazar Selda Keleş)

Correspondence Address: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir. (Sorumlu yazar: Selda KELEŞ)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanımı için genellikle sorumlu yazar (Selda Keleş) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi: selyavas.pdr@hotmail.com. Ölçeğin kullanımı için standart bir ücret bilgisi mevcut değildir, ancak akademik kullanımlar genellikle yazardan izin alınarak ücretsiz gerçekleştirilir.

Kaynaklar

Keleş, S., ve Avcı, R. (2020). Ortaokul öğrencileri için Zorbalıya Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 415-434. doi: 10.21764/mauefd.648755

Makalenin Dergipark üzerindeki orijinal bağlantısı: dergipark.org.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: ortaokul-ogrencileri-icin-zorbaliga-karsi-tutum-olcegi-toad.pdf

Zorbalıya Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler için Keleş ve Avcı (2020) makalesine başvurulması gerekmektedir.